

doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.; pplk. Mgr. Martin Fišer

Stáž na Stále misi České republiky v Bruselu

Anotace

Stáže na Stále misi České republiky v Bruselu představují instrument, jehož prostřednictvím se noví zaměstnanci – budoucí experti na problematiku související se zastupováním zájmů státu při Evropské unii mohou hlouběji seznámit s příslušnými problematikami. Podobně tak již dlouholetí experti mohou vejít ve styk s problematikami, které zatím na denní bázi neřeší.

Klíčová slova

Evropská unie; Stálé zastoupení; stáž; zkušenosti.

Summary

Internships at the Permanent Mission of the Czech Republic in Brussels are an instrument through which new employees (future experts on issues related to representing the interests of the state in the European Union) can become more familiar with the relevant issues. Similarly, long-term experts can come into contact with issues that they do not deal yet on a daily basis.

Keywords

European Union; Permanent representation; internship; experiences.

Stáž na Stále misi České republiky v Bruselu v rámci přípravy na předsednictví České republiky v Radě Evropské unie

10. III. 2008 – Návštěva na Stále misi Brusel

Stálá mise Brusel, co se týče agendy spravedlnosti a vnitřních věcí, aktuálně zažívá zásadní podstav. Z celkem 12 tabulkových míst jsou obsazena 4. Záležitost je třeba pokud možno rychle vyřešit, protože jinak konkrétně agenda boje proti terorismu (skupiny Terrorism Working Group, Multidisciplinary Working Group a další) nebude adekvátně pokryta (bude rozdělena mezi výše uvedené pracovníky, nebude pokrývána jednou osobou uceleně, případně nebude sledována vůbec).

Konkrétně Visa Waiver Process Stálou misi aktuálně plně vytěžuje. Byla vyjádřena pochybnost o možnosti úspěchu „bilaterálního bloku“ (Česká republika, země Pobaltí. Maďarsko, Slovensko, Malta, Řecko), zejména pokud se k němu nepřipojí Polsko. Jaký by byl dopad přesunu iniciativy na úroveň Unie lze nyní jen obtížně odhadovat. Téma je možné vykládat jako integrální součást Common Visa Policy. Je to akutní pro všechny členské země, i ty, jejichž občané (zatím) mohou do Spojených států amerických bez víz cestovat (změny zakládá US. Security Act, s nutností jejich řešení do října 2008).

Klíčová jednání proběhla právě v době této stáže (setkání předsedů vlád v budově Stále mise Brusel, tisková konference komisaře Fratiniho, 13. III. 2008). Z obojího vyplynulo, že v nejbližší době bude proces probíhat „dvoujkolejně“ (tedy jak bilaterálně, tak po linii Unie), za předpokladu vzájemného informování obou stran. Nelze ale vyloučit, že by Unie „zpětně“ zrušila výsledky bilaterálního úsilí řady zemí, včetně České republiky.

Není zřejmé, jak se může celý proces odrazit na dalších aktivitách Ministerstva vnitra České republiky, jako je komunikace, související s dokumentem „**Perspektiva spolupráce v oblasti sdílení informací o osobách důvodně podezřelých ze zapojení do teroristických aktivit zanesených do relevantních databází provozovaných ve Spojených státech amerických a v České republice**“. Budování podobné sítě na unijní úrovni je přitom stěžejí představitelné. Unijním orgánům činí potíže akceptovat mnohem méně progresivní sdílení údajů o osobách, než by obnášela takto pojatá spolupráce.

10. III. 2008 – Účast na jednání pracovní skupiny pro justiční spolupráci COPEN

Podle vyjádření delegátů České republiky v rámci pracovní skupiny je situace z hlediska České republiky pozitivní. Česká republika v předstihu plní předpokládaný nárok EUROJUST na povinné vysílání dvou, vzájemně zastupitelných osob.

Evropská justiční síť (na kterou aktuálně odkazuje materiál č. 5620/08 z 6. III. 2008, Draft Council Decision on the European Judicial Network) se se strukturou EUROJUST nedubluje. Evropská justiční síť je decentralizovaná struktura, v jejímž rámci působí experti, trvale působící v rámci konkrétních členských zemí (kteří se setkávají pouze dvakrát do roka). EUROJUST oproti tomu tvoří delegáti, sekundovaní do centrály v Haagu.

11. III. 2008 – Účast na zasedání Terrorism Working Group

V úvodu byly zmíněny incidenty, ke kterým v mezidobí od předchozího zasedání v členských zemích došlo (podrobnosti jsou utajovanými informacemi).

Důležitým tématem, ke kterému se jednání (a to i dne 12. března 2008) opakovaně vracelo, byl **aspekt radikalizace a rekrutování do teroristických struktur**. Tématu se týkají RESTRICTED dokumenty britské instituce „Výzkumné, Informační a komunikační jednotky“ (Research, Information and Communication Unit, RICU):

- Manuál pro protiteroristickou komunikaci; Counter Terrorism Communications Guidance (RICU/12/2007).
- Komunikace o sdílených hodnotách; Communicating Shared Values (RICU/15/2007).
- Muslimský hněv; Muslim Grievances (RICU/16/2007).
- Využívání slabin Al Qáida; Exploiting AQ Weaknesses (RICU/20/2008)
- Protiteroristická komunikace: Naše publikum; Counter Terrorism Communications: Our Audiences (bez kódu, draft).
- Terorismus: Výzva pro komunikaci; Terrorism: The Communications Challenge (bez kódu, draft).

Byla nastolena myšlenka **vytvoření kontaktní sítě k tématu radikalizace a rekrutování**. Bylo navrženo, že se nejprve použije standardní systém, nejčastěji patrně síť Bureau de Liaison BdL, ale zároveň bylo navrženo v každé zemi stanovit 3 – 4 osoby, které se budou v tématice boje proti radikalizaci a rekrutování orientovat. Mnohé země navrhly, že je třeba se zaměřit na samotné jádro problému, na metodologii postupu proti radikalizaci a rekrutování. Další země (Francie) považují takovou metodologii za irelevantní, samo o sobě neuchopitelnou, neboť v každé zemi je situace v zásadě odlišná. Důležitým aspektem je to, zda do kontaktní sítě zapojit pouze policejní složky, a ne zpravodajské služby, které mohou k tématu „rozhodně co říci“ (a to ani nemluvě o dalších subjektech, zaměřených například na další aspekty imigrační či integrační politiky). Na unijní úrovni je téma nepokryté, vše záleží na iniciativě států, například po linii **spolupráce „protiteroristických center“**. **Právě tento aspekt je pro Českou republiku výzvou**. Perspektiva budování Sítě kontaktních bodů (Focal Points) souvisí s výměnou informací k tématu terorismu obecně, není důvod problematiku takto tříštit. Jedna země se obrátí na druhou a kontaktní specialisté již najdou experta na radikalizaci či kteréhokoli jiného specialistu (policistu, zpravodajce či jiné experty).

12. III. 2008 – Společné zasedání TWG a COTER¹

Úvodní neutajované vystoupení zástupců Organizace spojených národů rozvádělo závěry výstupy Ad hoc výboru pro téma boje proti terorismu, který se v New Yorku sešel ve dnech 25. až 26. II. a 6. III. 2008.

¹ Logisticky nebyla akce zvládnuta příliš šťastně, s ohledem na přípravu zasedání Evropské rady se jednání konalo v relativně malé místnosti.

Jeho obsahem byla **potenciální vazba mezi terorismem a dalšími bezpečnostními výzvami**, jako je obchod s drogami, lidmi, surovinami (viz dokument č. SN 01922/2008 ze dne 10. III. 2008, Links between Terrorism and Illegal Drugs Trafficking).

Na to bezprostředně navázalo obdobně pojaté vystoupení zástupce SITCEN a delegace Slovinska, zaměřené na aspekt Západního Balkánu v tomto kontextu. Bylo uvedeno, že přes země Západního Balkánu putuje odhadem asi 70 % heroinu do členských zemí Evropské unie (z Afghánistánu).

Existují tu rodinné sítě, skládající se z občanů Turecka (včetně Kurdů), Albánců a Bosňáků. Předávají si kontraband a v případě Albánců provozují i „maloobchod“.

S konkurencí se, zejména Albánci, zatím vždy nemilosrdně vypořádali. V zájmu obchodu zločinci nicméně dokáží překlenout i dávné resentimenty a domluvit se i se srbskými zločineckými strukturami.

Po vystoupeních se rozproudila strukturovaná diskuse, jejíž závěry lze shrnout do rezervovaného konstatování, že terorismus sice dokáže najít určité styčné body s jinými formami zločinu, je to ale spíše výjimka než pravidlo. Skupiny, označitelné za teroristické, nacházejí s organizovaným zločinem společnou řeč například v oblasti obchodu se zbraněmi (právě na Balkáně). Zmínit je možné proces „radikalizace“ obyčejných zločinců (viz útoky v Madridu). Jinak je ale tento fenomén možné najít spíše mimo Evropu (v Latinské Americe nebo na Filipínách).

Dalším bodem jednání bylo **téma veřejných zakázek v bezpečnostní oblasti**, konkrétně dokument „Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o koordinaci postupů při zadávání některých veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby v oblasti obrany a bezpečnosti“ (16488/2007) ze dne 13. prosince 2007.²

Navrhovaný materiál posouvá situaci v tom smyslu, že dosavadní stav, kdy se vůbec nevědělo, o tom, že probíhá nějaká citlivá zakázka, nahradí stavem, kdy sama existence zakázky (a její zadání) není utajena, ale ucházet se o ni mohou jen certifikované subjekty, disponující prověrkami. Cílem změn je zvýšit šanci podniků ucházet se o takové zakázky, o kterých se dosud ani nedoslechly a ucházely se o ně jen subjekty s „nadstandardními vztahy“ s bezpečnostní komunitou, respektive ty, které si bezpečnostní složky samy vytypovaly.

Německo ve svém non-paperu k materiálu ze dne 18. února 2008 konstatuje, že návrh je potenciálně v nesouladu s bezpečnostními zájmy země. Překračuje totiž rámec Nařízení 2004/18/EC ze dne 31. III. 2004, konkrétně jeho článku 14, který u určitých veřejných zakázek, v případech, kdy je to odůvodněno, nadřazuje bezpečnostní aspekty (hraniční kontroly, boj proti terorismu a boj proti organizovanému zločinu) snaze o zajištění rovné

² Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the coordination of procedures for the award of certain public works contracts, public supply contracts and public service contracts in the fields of defence and security. European Commission, 13. XII. 2007 (16488/2007).
<https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016488%202007%20INIT>

soutěže. Německo uvádí příklady, proč je samo zveřejnění veřejné zakázky rizikem. Řada zadání může být návodná, odhalovat existující slabiny systému. Například vypsání projektu výzkumu detektoru na výbušniny, které zatím nejsou dobře zachytitelné. Právě ta pak budou při útocích použita.

Dokument za Českou republiku zatím v rámci pracovní skupiny COMPET sledovali zástupci Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Ti konstatovali, že jak dosavadní, tak nově navrhovaná úprava akceptovatelná. Pokud bezpečnostní složky cítí potřebu se k tématu vyjádřit, nechtě tak učiní vlastními komunikačními kanály.

Navazující diskuse byla velmi emotivní. Řada zemí se s postojem Německa ztotožnila. Zazněl názor, že nelze připustit, aby o tom, co není nebo je v zájmu národní bezpečnosti konkrétního státu rozhodovala Unie, nikoli stát jako takový. Rozhodně není vhodné uvádět konkrétní slabinu ve známost příliš velkému okruhu subjektů. Nemusí se přitom jednat jen o terorismus (výzvou dneška je průmyslová špionáž). Téma bude řešeno písemně, stanoviskem TWG, adresovaným pracovní skupině pro veřejné zakázky (COMPET).

Protiteroristický koordinátor, pan Gilles De Kerchove mimo jiné zdůraznil situaci v Belgii a Nizozemsku, kde aktuální aktivita poslance Wilderse okolo Koránu nemálo zvýšila tzv. stupeň ohrožení terorismem. V této souvislosti **byl avizován materiál (patrně dotazník), který by popsal situaci ve všech zemích Unie (zda země vytvořily systém pro varování expertů a obyvatelstva, případně jak je takový systém pojat – například barevně).**

Zmíněna byla i iniciativa, navazující na aktivitu v oblasti boje proti zneužívání Internetu teroristy, tzv. Check-the-Web. Podle koordinátora je třeba za předsednictví Francie do tématu vnést novou dynamiku.

Podrobně byl diskutován (a draftován) dokument **Akční plán k tématu zvýšení bezpečnosti výbušnin**. Některé aspekty výzkumu se týkají i oblasti veřejných zakázek (rušičky mobilního signálu a dalších bezdrátových zařízení atd.). Zástupce Švédska v této souvislosti zmínil argumenty, identické jako podněty operátorů v rámci České republiky:

- Buňková struktura mobilních sítí vede k implicitní odolnosti těchto sítí vůči lokálním výpadkům (za které lze považovat teoretické lokální vypnutí či rušení), kdy chybějící signál v určité buňce či buňkách je nahrazován signálem sousedních buněk. O případné 100% účinnosti lze tedy hovořit pouze v případě vypnutí/rušení veškerých sítí v poměrně rozsáhlé oblasti kolem inkriminovaného místa, přičemž v příhraničních oblastech bude zejména případné vypnutí národních sítí neúčinné (oblast bude stále pokryta signálem zahraničního mobilního operátora/operátorů).
- V požadavku na možnost případného rušení/vypínání sítí se zcela jednoznačně střetávají dva zcela protichůdné zájmy a principy, neboť na straně jedné může být zachráněn lidský život či zabráněno významným škodám na majetku díky tomu, že případný terorista nebude moci na dálku iniciovat výbušné zařízení) a na druhé straně může být zmařen lidský život či vzniknout rozsáhlé škody na majetku díky tomu, že nebude možné přivolat pomoc prostřednictvím mobilního telefonu.

- Ukončení rušení (lokálního vypnutí) pravděpodobně povede k nárazovému následnému přetížení sítě (velké množství lidí se bude během krátké doby opětovně přihlašovat do sítě), čímž může dojít k následnému celkovému kolapsu sítě (dominový efekt).
- otázkou zůstává, jakým způsobem by byly kompenzovány ztráty mobilních operátorů (ušlý zisk) v souvislosti s řízeným vypínáním/rušením sítí či řešením zvýšeným množstvím dotazů a stížností na zákaznická centra a poškozením dobrého jména společností.
- Není zřejmé, jak by v praxi fungoval proces řízeného vypínání/rušení, který by byl dostatečně robustní vůči zneužití či selhání lidského faktoru a současně dostatečně rychlý, aby dosáhl požadovaného výsledku.
- Každá mobilní síť je unikátní a jednotlivé sítě používají v řadě případů odlišné technologie a řešení, navíc se tyto sítě stále dynamicky rozvíjejí – případný scénář vypnutí všech sítí by byl nevyhnutelně komplikovaný a musel by být stále měněn a upravován.
- Klíčovou otázkou zůstává, jaká je pravděpodobnost toho, že případný terorista použije výbušné zařízení iniciované prostřednictvím mobilní sítě, přičemž bezpečnostní složky se o takovéto skutečnosti dozví natolik "pozdě", že již nebude možné toto zařízení bez rizika jeho řízeného odpálení zneškodnit a přitom natolik "včas", že bude případně možné v dané oblasti vypnout či rušit veškeré mobilní sítě.

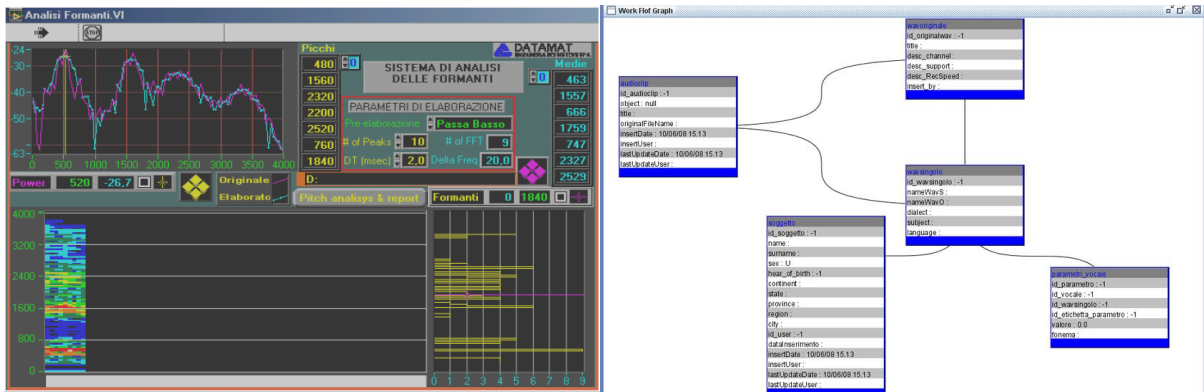
Komplikace působí i téma umístování návodu na výrobu výbušnin na Internetu. Není jednoznačné, jak téma vůbec uchopit. Definovat nenáležitě („illicit“) šíření informací o výrobě výbušnin je samo o sobě komplikované.

Další témata, zmiňovaná v programu, byla: perspektiva harmonizace sankcí za teroristické skutky; neziskový sektor z hlediska zneužitelnosti terorismem a vazba boje proti terorismu na vízovou problematiku (Visa Waiver Process, Entry – Exit System atd.).

V rámci bodu „různé“ byl prezentován **projekt identifikace mluvčího, koordinovaný Itálií (S.M.A.R.T.)**.³ Řeč byla definována jako specifický biometrický údaj, jako identifikační znak teroristy či jiného „VIP“ zločince. Projekt je financován v rámci AGIS z roku 2005 (JLS/2005/AGIS/205), a proběhl v letech 2005 až 2007. Vedle subjektů z Itálie byly do projektu zapojeny instituce z Francie, Španělska, Belgie a Slovenska (Kriminalistický ústav Bratislava). Základem jsou aktivity v oblasti fonoskopické analýzy.

Kontaktní osobou je pan Tommaso Bove (tomasso-bove@interno.it). Systém je údajně jazykově neutrální, zaměřuje se na křivku, charakteristickou pro konkrétní osobu. Software je koncipován jako uživatelsky vstřícný, schopný běžet na v zásadě libovolném operačním systému. V systému jsou zatím vzorky („hlasové otisky prstů“) několika stovek zájmových osob.

³ ROMITO, Luciano; Tommaso BOVE; Stefano DELFINO; Carla ROSSI and Giovanna JONA LASINIO. Specifiche linguistiche del database utilizzato per lo speaker recognition in SMART. ResearchGate, 2004.
https://www.researchgate.net/publication/228826296_SPECIFICHE_LINGUISTICHE_DEL_DATABASE_UTILIZZATO_PER_LO_SPEAKER_RECOGNITION_IN_SMART

Pan Bove na základě dalších dotazů stážistů upřesnil některé technické podrobnosti projektu a přislíbil možnost přímé komunikace s akademickými týmy, které obdobnou problematiku řešily, respektive do současnosti řeší, v rámci Bezpečnostního výzkumu Ministerstva vnitra České republiky.

*

Stěžejním tématem společného jednání byla **Komunikační strategie Evropské unie** (Media Communication Strategy), zaměřená na prevenci kulturních resentimentů s ohledem na užívání pojmů, souvisejících s Islámem. Dvousečný je přitom fakt, že podrobnosti o obsahu materiálu jsou utajovány. Nelze je tedy plošně prezentovat, ale po rozhodujících činitelích se zároveň požaduje, aby se chovali s ním v souladu. Diskuse k tématu implementace Komunikační strategie byla velmi podrobná:

- **Spojené království:** Je důležité vědět, že některé pojmy, zřejmé, „nám, liberálům střední třídy“ (sic!), islámský svět naprosto nechápe, nebo je chápe vysloveně negativně, kontraproduktivně (z hlediska Snah o uklidnění situace), jako třeba islamismus, islamofobie atd. Je třeba dávat pozor, aby výstupy Unie nemohly být dezinterpretovány novinovými (bulvárními) zkratkami. Musíme předem domýšlet, jak naše slova bulvár překrotí. Musíme být jednoznační, v nejlepším smyslu slova jednoduší. Nesmíme slova stavět do protikladu, není tu válka Evropské unie (Evropy) s islámem, lze být muslim a občan členské země Unie zároveň. Ani v utajovaných dokumentech si nelze dovolit žádné protimuslimské zjednodušující zkratky. Musíme zpětně vyhodnotit chyby unijních mluvčích a postarat se, aby se neopakovaly. Musíme věci rozebírat s odborníky na komunikaci, s akademiky. Postarat se nejenom o to, abychom komunikovali náležitě, ale aby naše poselství dospělo k publiku, které chceme, aby silně zaznělo v arabském světě.
- **Německo:** Je to velmi dobrá myšlenka, provádět školení asi pro 700 „mluvčích“ unijních struktur. Jak ale tyto osoby stanovíme? Jak bude probíhat výběr? Nebude rozsah osob nakonec vyšší?
- **Francie:** Komunikace je zbraní teroristických struktur, musí být i zbraní, která slouží jako protiopatření. Nelze hovořit o určité civilizaci či osobách jako o „nepřátelích“. Je třeba dávat pozor na internetové výstupy Unie, mediální prohlášení zástupců Unie. Důležité je komunikovat v celém spektru jazyků, nejen v úředních jazycích členských zemí. To bude prioritou předsednictví Francie v druhé polovině roku 2008.

- **Portugalsko:** Téma bylo jednou z priorit portugalského předsednictví. Je třeba zapojit Pracovní skupinu pro informace, COTER a Terrorism Working Group, spojit síly s Council Press Service, mluvčími. Je to mezipilířová záležitost. Internet jako nástroj komunikace nemůže být v tomto ohledu doceněn. Byla navržena úzká spolupráce s Aliancí civilizací Organizace spojených národů.
- **Komise:** Komise se postará o dopad závěrů jednání na internetové výstupy Unie (v tomto ohledu existují spíše technické, než názorové komplikace). Školení pro unijní personál je rovněž zvládnutelnou záležitostí.
- **Předsednictvo (Slovinsko):** Není pochyb, že další implementace Strategie je důležitou prioritou. Váha tohoto procesu leží jak na Unii, tak na členských zemích. Je to mezipilířová, meziskupinová aktivita, jedna z klíčových oblastí činnosti protiteroristického koordinátora. Výměna zkušeností v této oblasti musí pokračovat. Mnohé se lze naučit i od iniciativ Organizace spojených národů (včetně již zmíněné Aliance civilizací).⁴

⁴ United Nations Alliances of Civilizations. <https://www.unaoc.org/>